

رهبری گروه گر

کیوان میرهادی

به یک عده سلفز کند. البته استثناءهایی نیز نباید از نظر دور بماند یعنی، اگر، با تمرکز مؤدبانه به روی یک فرد، اشکال وی برطرف شود به طوری که آن عضو بتواند در خدمت گروه قرار گیرد و کار جلو برود البته این امر بلامانع است.

رهبر قبل از هر چیز، معلم است

اگر اعضا حس کنند که نمی‌توانند چیزی از رهبر یاد بگیرند ادامه کار بسیار مشکل خواهد شد و حس بدبینی و سوءظن شدیدی به یک باره تمامی گروه را فرا خواهد گرفت. پس رهبر آن قدر مطمئن و بدون اشتباه تکالیف را به اعضا محول کرده و از آنان می‌طلبد که جای هیچ‌گونه شک و شبهه‌ای باقی نماند. و این امر میسر نمی‌گردد مگر در سایه تمرینات مکرری که رهبر در تنهایی و طی ساعت‌های متمادی ممارست کرده و آموخته باشد. هیچ رهبری از نکته‌بینی و شوخ‌طبعی ضمن تمرینات سخت غافل نیست. و این کار به یکباره خستگی گروه را برطرف می‌کند. گاهی به جای یک گوشزد بی‌موقع می‌توان یک فخر نمایشی انجام داد. به طوری که توجه همه جلب شود و باعث تعجب و کمی مزاح گردد. در این موقع گروه مورد فخر واقع شده فوراً حساب کار خویش را می‌کند و کار با روحیه بهتری دنبال می‌گردد.^۲

لازم به تذکر است که رهبر اگر تک‌تک اعضا را با اسم بشناسد بهتر است ولی کلاً این کار لزومی ندارد و فقط امری است که جنبه روان‌شناسانه آن می‌چربد. نیز برنامه‌ریزی برای ورود افراد تازه، رسیدگی به وضع تک‌تک خوانندگان و جویا شدن از حال و روز و گرفتاری‌هایشان به یک دل شدن رهبر و گروه پاری بهشتی می‌رساند و جو صمیمیت و اطمینان را برقرار می‌سازد. نیز، مدیریت، باید کاملاً واقع‌بینانه باشد و اگر رهبر تشخیص می‌دهد که گروه را به صورت سازمان مسطح آن‌طور که در مدیریت مرسوم است اداره کند بهتر است که زیاد روی اعمال دستورات تکیه نکند و در نهایت، کار گروهی را به صورت کار واقعی گروهی در نظر بگیرد که البته این امر تجربه زیادی از وی می‌طلبد.

نکته مهم دیگر این است که برنامه‌ریزی برای کنسرت‌ها، واقعیتی است که در سراسر سال و مدت تمرینات، گریبانگیر رهبر و گروه است. پس، کسی می‌تواند از عهده مدیریت برآید که هم برنامه‌ریزی کنسرت‌هایش صحیح و به موقع انجام گیرد، هم انگیزه‌ها را برای کار کردن تقویت کند و مهم‌ترین عامل این‌که، کنسرت نباید باعث شود تا روند تمرینات متوقف گردد. زیرا اکثرآ مشاهده می‌شود که بعد از یک

مغز متفکر یک گروه گر همانا رهبر آن است که دارای خصوصیات ویژه‌ای است که وی را در این پست حساس قرار می‌دهد. رهبر آدمی است صبور، اهل خطر، دارای بینش و آینده‌نگری، قدرت جسمانی خوب، ورزیدگی در هنر موسیقی کلاسیک و ورزیدگی کاملاً حرفه‌ای در سلفز و دیکته موسیقی.

در ایران رهبری می‌تواند با گره‌های نوپا کار کند که کار آهنگسازی نیز بلد باشد و به رهبران جوانی که جویای نامند و در این حیطة قدم می‌نهند لویاً توصیه می‌گردد که دروس آهنگسازی و سلفز را جدی دنبال کرده و به تنظیم کورال‌های مناسب برای گروه‌ها مبادرت ورزند. هر رهبر به تناسب حال گروه خویش آهنگ می‌سازد و یا تنظیم می‌کند و کورال‌های ساده و استاندارد که از میان کارهای آهنگسازان ایرانی و خارجی انتخاب می‌شود همیشه جوابگوی گروه‌های نوپا نیست و حتی طی زمان آن‌ها را دلسرد می‌کند، چون هر گروه علائق خاص خویش را داراست. در ایران، برخلاف اغلب کشورهای سن رهبر برای اعضا مهم است و یکی از فاکتورهایی است که در مواردی حتی به برکناری وی از این سمت می‌انجامد. پس رهبر گر در ایران علاوه بر دارا بودن سابقه کار و تحصیلات موسیقی (آهنگسازی) از سن مطلوبی نیز باید برخوردار باشد. که این امر بین سنین ۳۰ تا ۴۰ سال قابل قبول تر است. به هر حال این امور نسبی بوده و کاملاً به شرایط تشکیل یک گروه گر بستگی دارند.

رهبر دائماً در اندیشه یافتن رپر تواری^۲ مناسب برای کار کردن با گروه است تا آن‌ها را تغذیه کند و باعث پیشرفت حرفه‌ای‌شان گردد. یک رهبر خوب هیچ‌وقت گروه‌های چهارگانه خوانندگانش را معطل نمی‌گذارد. اگر حس شود گروهی در قسمتی از آهنگ ضعیف عمل می‌کند وظیفه رهبر است که یک جمله را چندبار برای آن خط بخواند و گروه از روی خواندن رهبر الگو بگیرد و اگر نتوانست، مسأله را باید با سرگروه‌های خود حل کند وقت دیگر اعضا را هدر ندهند چون کار مفشوش می‌گردد و به غرولند بقیه اعضا منجر می‌شود رهبر دائماً باید نفس خویش را کنترل نموده و عصبانی نشود، یک گوشزد به موقع از روی ادب و متانت به صد بدوپیراه ارجحیت دارد و تأثیرگذارتر است.

لویاً توصیه می‌شود که رهبر بر روی یک فرد خاص که ضعیف عمل می‌کند متمرکز نگردد و با اسم، وی را مورد خطاب قرار ندهد که به یأس آن عضو می‌انجامد و تأثیر بسیار نامطلوبی برجا می‌گذارد. رهبر باید با آرامش تمام و به مانند معلم جمله غلط خواننده شده را خطاب

برنامه موقف، تمام اعضای گروه به یک باره به خودشان مرخصی استحقاقی می‌دهند که وظیفه رهبر است تا در این مواقع به سرعت تصمیم‌گیری کند و اعضا را بر سرکارشان برگرداند تا روحیه جمعی خوبی که از برگزاری کنسرت خوب ایجاد گردیده هدر نرود و در ضمن باعث نیاز به کار دو برابر نشود.

تکنیک‌های رهبر علاوه بر تمرینات و ممارست زیاد در ضرب خوانی و سلفز و حرکات دست و چهره می‌بایست بر روی حالات خواندن جملات و عبارات نیز تمرکز یابد. رهبر باید علم آواشناسی یا فونوتیک^۳ را بداند و به فونوتیک بین‌المللی آشنا باشد. همچنین، باید بتواند حد معقولی از تطبیق لهجه‌ها در کارهای مختلف را که به زبان‌های مختلف نوشته شده‌اند. بر گروه گر روشن کند. اگر متنی به فرانسه، آلمانی یا لاتین یا لهجه‌های محلی ایران است باید همیشه مدنظر داشت گویش‌وران آن لهجه و زبان‌ها به نحوه تلفظ لغاتشان بسیار حساسند و رهبر هشیار، حتماً قبل از اجرای کنسرت این نکته را در نظر می‌گیرد تا مبادا تلفظ نادرست یک لغت موجب سوءتفاهم برای عده‌ای نگردد.

بعضی رهبرهای گر عادت دارند با چوب رهبری کنند، برخی دیگر با دست، در مورد آنسامبل‌های کوچک خوانندگان، رهبری با دست بهتر است. ضمن اجرای یک قطعه، رهبر دفعتاً به سمت یک گروه خاص اشاره می‌کند و با آنان می‌خواند و با یک حرکت سریع دست یا چشم یا حالت صورت، گروهی دیگر را هدایت می‌کنند. اعضا باید حس کنند که کاملاً در دستان رهبرند و هرچه او بخواند باید انجام دهند و طبق قرارهایی که در تمرینات گذاشته شده است قطعات را با «حالت» یا «فونانس» دار اجرا کنند و همان‌طور که قبلاً نیز ذکر آن رفت با نظم و فداکاری و حس همیاری گروهی، این کار دوست داشتنی را به پایان برند.

در آخر، باز هم تأکید می‌شود که نظم و فداکاری چه از جانب رهبر و چه از جانب گر، مسئولیت‌هایی بزرگند که عمل کردن به آن‌ها باعث قوام و ثبات این کار گروهی لطیف می‌گردد، رهبر علاوه بر این‌ها، مظهر غرور اعضای خود نیز هست. رهبر مطمئن که اشاره دست و حالات چهره او مبین وضوح و فصاحت بیان موسیقی باشد بهتر نتیجه می‌گیرد.

پانوشت‌ها:

۱. Leonard Bernstein رهبر فلید ارکسترها و گره‌های معروف جهان که در ایران به لئولرد برنشتاین معروف است از معروف‌ترین کارهای وی موسیقی فیلم دانستن وست‌ساید است.
۲. Repertoire
۳. البته این امر اگر بیشتر از ارتباط با گروه‌های جوان و آماتور انجام پذیرد بهتر است.
۴. Phonetic